

Försvarsutskottets yttrande 2025/26:FöU3y

Vårändringsbudget för 2026

Till finansutskottet

Den 16 april 2026 beslutade finansutskottet att ge samtliga utskott tillfälle att senast den 26 maj yttra sig över Vårändringsbudget för 2026 (prop. 2025/26:99) och eventuella följdmotioner.

Försvarsutskottet begränsar sitt yttrande till de förslag i propositionen inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap som gäller att riksdagen ska bemyndiga regeringen att under 2026 och 2027 för anslaget 3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten ingå ekonomiska åtaganden i form av avtal med Videberg Kraft AB om fasta kostnader och fördyringar av fasta kostnader för ett nytt kärnavfallsprogram samt ändrat anslagsändamål för anslaget 3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten. I yttrandet tar utskottet ställning till tre yrkanden som finns i partimotion 2025/26:4100 (S).

Utskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker regeringens förslag i berörda delar och avstyrker motionsförslagen.

I yttrandet finns en avvikande mening (S) och ett särskilt yttrande (C).

Utskottets överväganden

Vårändringsbudget för 2026

Propositionen

I regeringens vårändringsbudget för 2026 (prop. 2025/26:99) föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2026 och 2027 för anslaget 3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten ingå ekonomiska åtaganden i form av avtal med Videberg Kraft AB om fasta kostnader för ett nytt kärnavfallsprogram baserat på etablerad teknik för använt kärnbränsle och radioaktivt avfall från nya kärnkraftsreaktorer på högst 122 miljarder kronor i 2026 års prisnivå 2035–2159. Regeringen föreslår också att regeringen bemyndigas att under 2026 och 2027 för anslaget 3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten ingå ekonomiska åtaganden i form av avtal med Videberg Kraft AB om fördyringar av fasta kostnader för ett nytt kärnavfallsprogram baserat på etablerad teknik för använt kärnbränsle och radioaktivt avfall från nya kärnkraftsreaktorer på högst 61 miljarder kronor i 2026 års prisnivå 2035–2159. Anslaget 3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten föreslås även få användas för utgifter för åtaganden avseende fasta kostnader för ett nytt kärnavfallsprogram.

Regeringen motiverar förslagen med att Videberg Kraft AB (Videberg Kraft) i december 2025 ansökt om stöd enligt lagen (2025:587) om statligt stöd för investeringar i ny kärnkraft. Ansökan, som avser byggnation av kärnkraftsreaktorer med en samlad effekt av ca 1 500 megawatt (MW), bereds inom Regeringskansliet. Ett nytt kärnavfallsprogram innebär kostnader för omhändertagande av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall som uppkommer i samband med hantering, avveckling, rivning och slutförvaring av restprodukter från nya kärnkraftsreaktorer. Merparten av kostnaderna är fasta, dvs. oberoende av mängden kärnbränsle och avfall.

Den första aktören som bygger nya kärnkraftsreaktorer bör enligt regeringen inte åläggas att svara för en oproportionerligt stor andel av de fasta kostnaderna för ett nytt kärnavfallsprogram. I likhet med det befintliga kärnavfallsprogrammet kan ett nytt program nyttjas av flera aktörer. Regeringen bedömer därför att det är motiverat med ett statligt risk- och kostnadsåtagande under uppbyggnadsfasen av ett nytt kärnavfallsprogram baserat på etablerad teknik för använt kärnbränsle och radioaktivt avfall från nya kärnkraftsreaktorer. Risk- och kostnadsdelningen bör utformas så att aktörerna bär ett tydligt ekonomiskt ansvar i enlighet med principerna om att förorenaren ska betala och att kostnader inte ska övervältras på kommande generationer. Risk- och kostnadsdelningen bör också skapa incitament till hög kostnadseffektivitet och god styrning av aktörernas arbete med att fullgöra sina skyldigheter.

Avsikten med det statliga åtagandet är enligt regeringen att begränsa den första aktörens andel av de fasta kostnaderna, med beaktande av att flera aktörer kan komma att investera i ny kärnkraft. Syftet är vidare att skapa en förutsebarhet när det gäller kostnader för ett nytt kärnavfallsprogram för aktörer som avser att investera i ny kärnkraft. Regeringen har i propositionen Finansiering och riskdelning vid investeringar i ny kärnkraft bedömt att stödet för investeringar i nya kärnkraftsreaktorer för att uppnå skalfördelar bör omfatta investeringar motsvarande en installerad elektrisk effekt om upp till ca 5 000 MW (prop. 2024/25:150 s. 50). Riksdagen har beslutat om ekonomiska ramar motsvarande ungefär hälften av stödets omfattning (prop. 2025/26:1 utg.omr. 21, bet. 2025/26:NU3, rskr. 2025/26:117). De fasta kostnaderna för ett nytt kärnavfallsprogram beräknas av Riksgäldskontoret uppgå till ca 122 miljarder kronor i 2026 års prisnivå. Majoriteten av de fasta kostnaderna bedöms av regeringen uppkomma i samband med att slutförvar för använt kärnbränsle och radioaktivt avfall börjar byggas då de första reaktorerna avvecklas ca 2090. Fasta kostnader för kärnavfallsprogrammet beräknas uppkomma t.o.m. 2159. En mindre del av de fasta kostnaderna beräknas uppkomma då de första reaktorerna tas i drift, vilket förväntas vara tidigast 2035. Utgifter för kärnavfallsprogrammet beräknas belasta statens budget mellan 2035–2159.

I propositionen gör regeringen bedömningen att de fasta kostnaderna för ett nytt kärnavfallsprogram bör fördelas mellan de aktörer som investerar i ny kärnkraft. Om fler aktörer investerar i ny kärnkraft bör aktörerna ersätta staten för sin andel av de utgifter som statens åtagande dittills inneburit. Videberg Krafts ansökan om stöd avser uppförandet av ca 1 500 MW ny kärnkraft, dvs. 30 procent av den totala effekten som regeringen bedömt att stödet för investeringar i nya kärnkraftsreaktorer bör omfatta. Regeringen avser enligt propositionen att ingå avtal med Videberg Kraft om hur stor del av fasta kostnader samt fördyringar av fasta kostnader i ett nytt kärnavfallsprogram som bolaget ska ansvara för. En förutsättning för att kunna ingå avtalet är att stödet är förenligt med EU:s statsstödsregler. För varje ny aktör som investerar i ny kärnkraft, och vars avfall inordnas i det nya kärnavfallsprogrammet baserat på etablerad teknik, kommer statens åtagande att minska. Vid investeringar i ny kärnkraft som motsvarar en total elektrisk effekt om ca 5 000 MW upphör statens åtagande för kärnavfallsprogrammets förväntade fasta kostnader. Regeringen bedömer att ett statligt åtagande även bör omfatta risken för fördyringar av fasta kostnader upp till ett belopp om 61 miljarder kronor i 2026 års prisnivå. Sådana fördyringar kan exempelvis uppstå till följd av förändrade säkerhetskrav eller ny kunskap som leder till ändrade kostnadsuppskattningar.

Bakgrund

I budgetpropositionen för 2026 beskriver regeringen överenskommelsen om försvaret enligt följande. I juni 2025 träffades en överenskommelse mellan alla

riksdagens partier om att göra en historisk utbyggnad av försvaret för att nå Natos nya mål. Överenskommelsen möjliggör att Sverige kan nå Natos utökade mål för försvarsinvesteringar. Målen innebär att 3,5 procent av BNP ska läggas på militärt försvar och att 1,5 procent av BNP ska gå till försvarsrelaterade investeringar. Regeringens ambition är att målet för det militära försvaret ska uppnås senast 2030. Enligt den parlamentariska överenskommelsen om finansiering av försvaret och stöd till Ukraina kan tillskott till det militära och civila försvaret samt stöd till Ukraina medge en avvikelse från målet för den offentliga sektorns finansiella sparande under perioden 2026–2034. Tillskott till försvaret som tillfälligt lånefinansieras får maximalt uppgå till 300 miljarder kronor, varav maximalt 50 miljarder kronor får gå till investeringar i infrastruktur och försörjningsberedskap. En tillfällig lånefinansiering möjliggör en snabbare upprustning av svenskt försvar utan att andra utgifter trängs undan eller att större skattehöjningar görs. Före utgången av 2030 ska en ny bedömning av det säkerhetspolitiska läget göras och en plan presenteras för hur återgången till ett finansiellt sparande i balans i den offentliga sektorn ska kunna ske till senast 2035 (prop. 2025/26:1 utg.omr. 6 s. 14).

Motionen

I partimotion 2025/26:4100 av Magdalena Andersson m.fl. (S) yrkas avslag på regeringens förslag om att bemyndiga regeringen att under 2026 och 2027 för anslaget 3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten ingå ekonomiska åtaganden i form av avtal med Videberg Kraft AB om fasta kostnader för ett nytt kärnavfallsprogram och fördyringar av fasta kostnader (yrkandena 1 och 2). Motionärerna framhåller att båda förslagen rör investeringar över en mycket lång tidshorisont vilket visar på vikten av en bred förankring hos riksdagens partier. Frågan om slutförvar för kärnavfall har finansiella effekter i över hundra år och att behandla den i en ändringsbudget några månader före ett riksdagsval är inte ett seriöst sätt att hantera frågan. Frågan bör lösas inom ramen för en blocköverskridande energiöverenskommelse som omfattar all fossilfri kraftproduktion

I yrkande 5 begär motionärerna ett tillkännagivande om att de investeringar i det militära och civila försvaret som ryms inom den överenskomna ramen om 300 miljarder kronor ska föregås av ett gemensamt beslut av de partier som ingår i överenskommelsen om försvaret. Motionärerna framhåller att regeringen redan i budgetpropositionen för 2026 lämnade förslag på investeringar som rymdes inom ramen för överenskommelsen utan att på ett tydligt och strukturerat sätt ha informerat om och förankrat de föreslagna besluten. I vårändringsbudgeten för 2026 preciserar regeringen ramarna för investeringarna i det civila försvaret ytterligare. Att frångå vad som har överenskommit riskerar enligt motionärerna att skada förtroendet för den fortsatta processen och försvåra möjligheterna till liknande överenskommelser i framtiden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnade hösten 2026 regeringens inriktning att bygga ut den svenska kärnkraften för att åstadkomma en robust och stabil elförsörjning (bet. 2025/26:FöU1 s. 36). Av vårändringsbudgeten framgår att Videberg Kraft i december 2025 som första aktör har ansökt om stöd enligt lagen (2025:587) om statligt stöd för investeringar i ny kärnkraft. Merparten av de förväntade kostnaderna är fasta, dvs. oberoende av mängden kärnbränsle och avfall. I likhet med regeringen anser utskottet att den första aktören som bygger nya kärnkraftsreaktorer inte bör åläggas att svara för en oproportionerligt stor andel av de fasta kostnaderna för ett nytt kärnavfallsprogram.

Enligt utskottet är det viktigt att kärnkraftsindustrin får tydliga och snabba besked gällande statens långsiktiga ekonomiska åtaganden vid utbyggnaden av kärnkraften så att inte viktigt momentum går förlorat. Risker är stora att värdefull tid går förlorad om frågan om statens långsiktiga ekonomiska åtaganden vid en kärnkraftsutbyggnad behandlas i samtal som syftar till att nå en bred energipolitisk överenskommelse över blockgränsen. Utskottet finner därför inte skäl för riksdagen att ställa sig bakom förslagen i motionen om sådana samtal. Finansutskottet bör således avstyrka förslagen.

När det gäller överenskommelsen om försvaret och kravet på att investeringar i det militära och civila försvaret ska beslutas gemensamt av partierna bakom uppgörelsen kan utskottet konstatera att överenskommelsen mellan alla riksdagens partier har banat vägen för en historisk upprustning av försvaret för att nå Natos nya mål för försvarsutgifter. Regeringen har, i enlighet med den politiska överenskommelsen, i budgetpropositionen för 2026 (prop. 2025/26:1 utg.omr. 6) presenterat förslag på tillskott till det militära försvaret 2026–2035 som ett steg mot att Sverige ska uppnå Natos utgiftsmål för det militära försvaret, som riksdagen ställt sig bakom (bet. 2025/26:FöU1 och rskr. 2025/26:111). Ytterligare preciseringar gällande det militära och civila försvaret har presenterats i regeringens vårändringsbudget för 2026.

Utskottet anser att det arbete som påbörjades i Försvarsberedningen i februari 2026 ger utrymme för en bred politisk förankring bland alla partier i frågor som har med överenskommelsen om försvaret att göra. Förslaget i motionen om att beslut om investeringar i enlighet med överenskommelsen ska beslutas gemensamt av alla partier som ingår i överenskommelsen bör således avstyrkas av finansutskottet.

Stockholm den 26 maj 2026

På försvarsutskottets vägnar

Peter Hultqvist

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Peter Hultqvist (S), Matheus Enholm (SD), Jörgen Berglund (M), Helén Pettersson (S), Björn Söder (SD), Johan Andersson (S), Helena Bouveng (M), Hanna Westerén (S), Gulan Avcı (L), Erik Ezelius (S), Alexandra Anstrell (M), Hanna Gunnarsson (V), Mikael Oscarsson (KD), Mikael Larsson (C), Lars Püss (M), Camilla Brunsberg (M) och Janine Alm Ericson (MP).

Avvikande mening

Vårändringsbudget för 2026 (S)

Peter Hultqvist (S), Helén Pettersson (S), Johan Andersson (S), Hanna Westerén (S) och Erik Ezelius (S) anför:

I vårändringsbudgeten föreslås att regeringen bemyndigas att förvärva aktier i Videberg Kraft AB samt ingå avtal om kärnavfallsfinansiering. Båda förslagen rör investeringar över en mycket lång tidshorizont och visar på vikten av en bred förankring hos riksdagens partier. Vi har varit drivande i att få på plats en bred energiöverenskommelse, något som statsministern med stöd av Sverigedemokraterna tyvärr har stoppat. Det ökar osäkerheten för svensk elproduktion och riskerar att hindra att ny elproduktion kommer på plats. Vi är positiva till att det byggs kärnkraft tillsammans med annan fossilfri elproduktion. Vi motsätter oss inte principen om statligt ägande av vare sig ny eller befintlig kärnkraft. Även annan storskalig fossilfri elproduktion eller andelar i sådana företag skulle kunna vara aktuella för att säkra investeringar i ytterligare elproduktion. Att behandla frågan om slutförvar för kärnavfall – en fråga som har finansiella effekter i över hundra år – i en vårändringsbudget några månader före ett riksdagsval är inte ett seriöst sätt att hantera frågan. Regeringens förslag innebär kostnader och möjliga fördyringar som kan uppgå till 183 miljarder kronor och som beräknas belasta statens budget fram till 2159. Vi kan inte ställa oss bakom att ett sådant förfarande, utan anser att frågan bör lösas inom ramen för en blocköverskridande energiöverenskommelse som omfattar all fossilfri kraftproduktion.

Vi är i ett väldigt allvarligt säkerhetspolitiskt läge där Sverige och Europa snabbt behöver stärka sin försvarsförmåga. Totalförsvaret måste byggas ut genom en ökad militär kapacitet och omfattande satsningar på civilt försvar. Sverige ska nå upp till de mål som är överenskomna inom Nato. Mot bakgrund av det allvarliga läget är det en styrka att vi har en bred överenskommelse om försvaret som samtliga riksdagspartier står bakom, som innebär att upp till 300 miljarder kronor för försvarsutbyggnaden kan lånefinansieras, varav 50 miljarder kronor ska användas för utbyggnaden av det civila försvaret. Det innebär att tempot i försvarsutbyggnaden kan öka, parallellt med successivt ökade försvarsanslag. Av överenskommelsen framgår tydligt att användningen av de 300 miljarderna ska beslutas gemensamt av de partier som står bakom överenskommelsen. Trots det lämnade regeringen redan i samband med budgetpropositionen för 2026 förslag på investeringar inom ramen för överenskommelsen utan att på ett tydligt och strukturerat sätt ha informerat om och förankrat förslagen. Vi noterar vidare att regeringen i vårändringsbudgeten ytterligare preciserar ramarna för investeringarna i det civila försvaret. Det är både olyckligt och förvånande att regeringen, trots bred enighet bland riksdagens partier, inte har orkat med att i linje med

överenskommelsen förankra nödvändiga investeringar. Att frångå vad som har överenskommit riskerar att skada förtroendet för den fortsatta processen och försvåra möjligheterna till liknande överenskommelser i framtiden. Vi vill därför understryka vikten av att investeringar i det militära och civila försvaret som ryms inom de överenskomna 300 miljarderna ska beslutas gemensamt av de partier som ingår i överenskommelsen.

Mot bakgrund av det som anförs ovan anser vi att finansutskottet bör tillstyrka partimotion 2025/26:4100 av Magdalena Andersson m.fl. (S) yrkandena 1, 2 och 5.

Särskilt yttrande

Vårändringsbudget för 2026 (C)

Mikael Larsson (C) anför:

Regeringen föreslår i vårändringsbudgeten för 2026 att ett nytt anslag 1:6 Sveriges utrikes underrättelsetjänst inom utgiftsområde 5 Internationell samverkan förs upp på statens budget med 170 000 000 kronor. Det är inte lämpligt att besluta om ett nytt anslag i statsbudgeten för det ändamålet innan man över huvud taget vet hur utformningen av den nya underrättelsetjänsten ser ut. Ställningstagande i grundfrågan bör göras före beslut om budgetanslag. Centerpartiet avvaktar därför med ställningstagande i anslagsfrågan tills propositionen om den nya underrättelsetjänsten lagts fram på riksdagens bord.